

MILEA, Ioan (11.III.1958, Turda), poet, eseist, traducător. Este fiul Valeriei (n. Ilea) și al lui Gheorghe Milea, muncitori. Învață la Școala Generală nr. 3, iar din 1973 la Liceul Industrial nr. 1, ambele din Turda, luând bacalaureatul în 1978. Urmează Facultatea de Filologie, secția română-italiană, a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca (1979–1983), în timpul studenției fiind redactor și cronicar literar la „Echinox”. Este repartizat ca profesor de literatura română la Liceul Industrial nr. 2 din Oradea, unde lucrează până în 1989. Redactor scurt timp la „Tribuna” (1990) și la „Apostrof” (1990–1991), devine ulterior cercetător la Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu” din Cluj-Napoca. Debutează cu versuri în „Tribuna” (1980), colaborând cu poeme, eseuri, cronici literare și traduceri (lirică și eseuri filosofice) și la „Steaua”, „Familia”, „Vatra”, „Apostrof”, „Interval”, „Poesis”, „Calende” ș.a. Debutul editorial se produce cu volumul *Lecturi bacoviene și alte eseuri* (1995). Colaborează la *Dicționarul scriitorilor români* (I–IV, 1995–2002), coordonat de Mircea Zăciu, Marian Papahagi și Aurel Sasu. Face parte din echipele care redactează *Dicționarul cronologic al romanului românesc de la origini până la 1989* (2004), volum distins cu Premiul Uniunii Scriitorilor, *Dicționarul general al literaturii române* (I–VII, 2004–2009), *Dicționarul cronologic al romanului tradus în România de la origini până la 1989* (2005), *Dicționarul cronologic al romanului românesc. 1990–2000* (2011). A primit Ordinul „Meritul cultural” în grad de cavalier (2009).

Asemenea majorității scriitorilor formați în jurul revistei „Echinox”, **M.** vizează exprimarea polivalentă: poezie, critică, traduceri. Testul dificil al tălmăcirii lucrării *Sacrul* a lui Rudolf Otto (1992) este urmat de o culegere de eseuri și de o altă traducere, din Giuseppe Tucci, apoi de un volum de versuri proprii, *Seară cu Dante și alte poeme* (1996), ca să revină la opera lui Rudolf Otto; ulterior, el mai traduce diverși autori din sfera psihanalizei, antropologiei, filosofiei culturale, teologiei ș.a. (Sigmund Freud, Blaise Pascal, Julius Evola etc.). În *Lecturi bacoviene și alte eseuri* (1995), **M.** îl recitește pe autorul *Plumbului* din perspectiva culegerii *Stanțe burgheze*, identificând elemente și valori ale unei viziuni poetice moderne, care contrazic teza „talentului declinant” al poetului (afirmată de Vladimir Streinu și susținută sau corectată vag în alte interpretări critice anterioare, de G. Călinescu, Mihail Petroveanu, Gheorghe Grigurcu, Dinu Flămând, Al. Paleologu). Astfel, perspectiva critică promovată de **M.** este afină revizitărilor postmoderne ale liricii bacoviene și precedă editorial seria de articole și de volume prin care Gheorghe Crăciun – pornind de la „ultimul” Bacovia – teoretizează poezia tranzitivă. Și pentru **M.**, Bacovia rămâne un simbolist „eretic”, un poet „al tragicului degradat modern”, care apelează programatic la distorsiunile/ dezarticulările logice, la o scriitură eliptică/ laconică, pentru a exprima „singurătatea aneantizantă, reificarea, moartea sintactică a lucrurilor”. În schimb, celelalte eseuri din volumul de debut, precum și cronicile de carte care compun *Sub semnul poeziei* (1999) evidențiază o detașare fățișă față de congenerii optzeciști adepți ai postmodernismului. Scriind despre *Adela* lui Ibrăileanu și despre poezia lui Tudor Arghezi, a lui Mircea Ivănescu sau a lui Marin Sorescu, **M.** nu vizează răsturnări canonice spectaculoase, ci elaborarea unor analize minuțioase și comprehensive, deschise către lămuriri conceptuale și fixări axiologice cumpătate. Nu întâmplător, preferințele cronicarului înclină spre lirica înalt modernistă (preponderent cea neo-ermetică și neo-expresionistă). Dintre noutățile editoriale din anii '80 și '90, îi monopolizează atenția volumele semnate de I. Negoșescu, Ana Blandiana, Ileana Mălăncioiu, Aurel Gurgăhianu, Petre Stoica, Aurel Rău, Ion Horea, Adrian Popescu, Marius Robescu, Dan Damaschin ș.a., în timp ce cărțile poetilor de la Cenaclul de Luni abia dacă sunt semnalate. Tipic neomoderniste sunt și coordonatele poeziei lui **M.** Cu excepția câtorva cicluri ale exasperării de sorginte expresionistă, precum cel intitulat *Poezii din subterană*, tematizând universul angoasant al ultimului deceniu comunist, versurile poetului clujean rafinează o comuniune „franciscană” cu existentul, „în stare să sesizeze ceva din inefabilul fapturii, să facă din obiectul și faptul comune o revelație” (Ion Pop). Conștiința acută a automatizării, dar și, uneori, a tehnicizării vieții determină atitudinea evlavioasă față de aspectele „minimaliste” ale

realului, poetul prelucrând cu o minuțiozitate obsesivă de orfevrier „micile iluminări”, „adierile luminescente”, „fulgurațiile de ingenuitate” (Al. Cistelean) ale existenței imediate: vrăbiile flămânde de pe marginea balconului inspiră „muzica fără instrumente a vieții simple/ și singuratică” (*Recviem în mai*), porumbeii care caută „în cadență” fărâme printre șine și traverse „transformă gara în natură” (*Porumbeii din gări*), calele, zorelele, cicoarea, păpădiile, aloea, stânjenelul derealizează în aceeași măsură în care rearmonizează un cotidian inert și previzibil (ciclul *Florilegiu* din volumul omonim). De altfel, toate cărțile de poeme ale lui M. conțin texte care tind către sau respectă cât se poate de fidel structurile eliptic-rafinată de tip haiku, definite în deschiderea *Fulgurațiilor* (2010–2012) drept „promisiunea de a putea regăsi, prin sclipătul unei intuiții minimal exprimate, acel profund și tainic echilibru între tăcere și cuvânt, pe care poezia vremii noastre pare a-l fi pierdut”. Nu o dată (în special în *Despre Brâncuși*, 2007, și în ciclul *De artă* din *Florilegiu*, 2008), fragilele oaze de puritate camuflăte de vacarmul vieții sunt dobândite pe cale livrescă, decupajul poetic vizând reliefarea superiorității naturalului transfigurat artistic în raport cu acela artificializat al realității cotidiene: „În piața San Pietro marea colonadă/ ne ține tandru-n brațe ca Madona./ doar ea, dintre făpturi, nicicând de piatră” (*Bernini*).

SCRIERI: *Lecturi bacoviene și alte eseuri*, București, 1995; reed. Cluj-Napoca, 2010; *Seară cu Dante și alte poeme*, pref. Al. Cistelean, Târgu Mureș, 1996; *Sub semnul poeziei*, Pitești, 1999; *Recviem în mai*, Cluj-Napoca, 2007; *Despre Brâncuși*, poeme, Cluj-Napoca, 2007; *Florilegiu*, Cluj-Napoca, 2008; *Aieva: poeme alese* (antologie de autor), Cluj-Napoca, 2010; *Fulgurații*, I–II, Cluj-Napoca, 2010–2012. **Ediții:** I. Negoitescu, *Primăvara elvețiană și alte proze*, Pitești, 1999; Wolf von Aichelburg, *Criza sufletului modern în poezie și alte scrieri românești*, pref. Dan Damaschin, Cluj-Napoca, 2010 (în colaborare cu Dan Damaschin); *Magistrul tăcerii în cercul cuvântului. Memorial și exegeze blagiene*, pref. Dan Damaschin, Cluj-Napoca, 2011 (în colaborare cu Dan Damaschin); Ioanichie Olteanu, *Turnul și alte poeme*, pref. edit., Cluj-Napoca, 2012. **Traduceri:** Rudolf Otto, *Sacrul*, Cluj-Napoca, 1992, *Despre numinos*, Cluj-Napoca, 1996 (în colaborare cu Silvia Irimia); Sigmund Freud, *Scrisori din tinerețe către Eduard Silberstein (1871–1881)*, îngr. Florin V. Vlădescu, introd. Walter Boehlich, New York, 1993; Giuseppe Tucci, *Teoria și practica mandalei*, București, 1995; Blaise Pascal, *Misterul lui Iisus*, Cluj-Napoca, 1998 (în colaborare cu Simona Șuta); Julius Evola, *Tradiția hermetică. Symbolismul ei, doctrina și „Arta regală”*, București, 1999; Romano Guardini, *Sfârșitul modernității*, București, 2004; Francesco Lambiasi, *A fost răstignit: de ce?*, Târgu-Lăpuș, 2006; Marko Ivan Rupnik, *Arta – memorie a comuniunii*, Târgu-Lăpuș, 2007; Antonio Spadaro, *La ce folosește literatura?*, Târgu-Lăpuș, 2007; Paola Bignardi, *Evanghelia cotidianului*, Târgu-Lăpuș, 2007; Tomáš Špidlík, Marko Ivan Rupnik, *Teologia pastorală. Pornind de la frumusețe*, Târgu-Lăpuș, 2008; Wolfhart Pannenberg, *Ce este omul? Antropologia actuală în lumina teologiei*, București, 2012.

Repere bibliografice: Ioan Moldovan, *În căutarea unui sens mai pur*, F, 1996, 4–5; Al. Cistelean, *Sfeli și angoase*, LCF, 1996, 24; Aurel Pantea, *Gradul zero al retoricii*, APF, 1996, 6; Iulian Boldea, *Poezii din subterană*, LCF, 1996, 42; Diana Adamek, *Trasee bacoviene*, TR, 1996, 43; Cornel Vâlcu, *Alte lecturi bacoviene*, ST, 1996, 9–10; Adrian Alui Gheorghe, „*Seară cu Dante și alte poeme*”, CL, 1997, 2; Poantă, *Dicț. poeți*, 125–127; Dragoș Ivana, „*Sub semnul poeziei*”, OC, 2000, 6; Pop, *Viață*, 286–291; Iulian Boldea, *Melancolii calofile*, APF, 2007, 10; Pop, *Vocile poeziei*, 274–278; Ovidiu Pecican, *Orizont holderlinian*, APF, 2009, 3; Iulian Boldea, *Semnul poeziei*, VTRA, 2011, 9–10; Al. Cistelean, „*Lecturi bacoviene*”, „*Studia Universitatis Petru Maior. Philologia*”, 2012, 13.

Constantin Hârlay, Cosmin Borza

(*Dicționarul general al literaturii române*, coordonator general Eugen Simion, ediția a II-a revizuită, adăugită și adusă la zi, M–O, București, Editura Muzeul Literaturii Române, 2019, p. 390–392)